

tanden en kiezen met gouden of platina vullingen of kronen uitgebroken en de lijken werden met liften naar de verdieping boven de gaskamers getransporteerd waar zij met wagentjes naar de verbrandingsovens gereden werden. De as werd niet langer in moerassen geworpen (daar zou ze later gevonden kunnen worden), maar in de rivieren de Weichsel en de Sola gestort.

Er ontbrak wel eens iets aan deze perfecte regie. Olga Lengyel, een vrouwelijke gevangene, vernam van een Franse arts, een gevangene die bij het *Sonderkommando* dienst deed (de leden van het *Kommando* mochten niet in de 'gewone' ziekenbarakken opgenomen worden), dat wel eens te weinig *Zyklon-B* gebruikt werd, zodat sommigen die uit de gaskamers gehaald werden, nog ademden; zij werden dan als 'lijken' behandeld, d.w.z. óók in de verbrandingsovens gestopt.¹ Soms viel Moll uit zijn rol en liet hij de mensen, alle misleiding ten spijt, door het *Sonderkommando* met stokslagen de gaskamers in drijven. En dan was er *SS-Scharführer* Forst. 'Deze', aldus de in '52 gevonden, in het Jiddisj geschreven notities van een onbekend lid van het *Sonderkommando*, 'stond bij veel transporten in de deur van de ontkleedruimte en betastte het geslachtsorgaan van elke jonge vrouw die hem naakt op weg naar de gaskamer passeerde. Er kwamen ook gevallen voor waarbij *SS*'ers van elke rang hun vinger in het geslachtsorgaan van jonge knappe meisjes staken.'²

*

Onder leiding van Moll waren de in de gaskamers tewerk gestelde *SS*'ers (enkele tientallen, van wie telkens drie tegelijk in een van de *Krematoria II, III, IV* en *V* dienst deden) in een *SS-Sonderkommando* samengevat. Man voor man wisten zij dat zij betrokken waren bij het vernietigen van menselijk leven op een schaal en met een snelheid als de geschiedenis zelden, zo ooit, gekend had – als zij er over nadachten, leek het hun aannemelijk dat ook zij als bezwarende getuigen door de machthebbers van het Derde Rijk afge- maakt zouden worden; in dat opzicht voelden zij hun eigen positie als niet wezenlijk verschillend van die van de leden van het *Sonderkommando* der gevangenen. Op materieel gebied ontbrak het beide *Sonderkommandos*, werkend in de nabijheid van wat men 'de schatkamers van *Kanada*' noemen mag, aan niets – de ongehoorde tegennatuurlijkheid zelve van het dagelijkse

¹ O. Lengyel: *Five chimneys*, p. 73. ² 'Handschriften von Mitgliedern des *Sonderkommandos*', *Hefte von Auschwitz, Sonderheft 1* (1972), p. 126.